

Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2018 (Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu allanut Naalackersuisoq)

Saqqummiussissut

Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2018 suliassaqarfimmi pineqartumi ukioq kingulleq Naalackersuisut suliaat pingaarnerit pillugit killiffimmik nassuiaataavoq, taamatullu piffissami qaninnermi ineriartornissamut naatsorsuutigisat pillugit nassuiaataalluni.

Nunarsuarmioqatigiinni pissutsit suli sukkasuumik nikerartuarput. Ukiup siulianittaaq aamma Kalaallit Nunaannut pingaaruteqartunik annertuunik pisoqarfiuvoq.

Tamakkiisumik Issittup eqqissisimaffiusumik sakkulersorfiunngitsumik ingerlannerata ingerlatiinnarnissaa Naalackersuisunit kissaatigineqarpoq, tassanilu nunat Qalasersuarmut sineriallit suleqatigiinnerat tassuuna takussutissaavoq. Ukiunili makkunani nunat pissaanilissuit Issittumi soqutiginninnerat takusinnaavarput, aammattaaq sakkutooqarnikkut. Tamanna piviusoq ukiuni qulikkaani kingullerni takusimanngilarput, taamatulli pisoqarnera nunatut aammalu naalagaaffeqatigiimmu ilaasutut eqqummaariffigisariaqarparput. Uuma nassuiaatip aaqqissuunneqarnerata naammassereernerani amerikamiut kisimiillutik pilersaarumminnik septemberip 16-anni 2018 kalaallit mittarfiliortiternissaannut aningaasalersueqataasinnaanermik soqutiginninnertik oqariartuutigaat. Taanna ukiuni aggersuni suliassaqarfimmi immikkut suliassatsinnut assersuutaavoq.

Brexit suli pisussaavoq, Tuluillu Nunaata EU-mit anineratigut Kalaallit Nunaata EU-mut Tuluillu Nunaannut attaveqarnerata sunniuteqarfigissagaa naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Tamanna pingaartumik ilinniartitaanermut, niueqatigiinnermut aamma aalisarnermut attuumassuteqarpoq.

Tuluit Nunaat kalaallit aalisagartaannik annertuumik eqqussuisutut inissisimavoq, tassani aalisarneq pillugu isumaqatigiissut malillugu Kalaallit Nunaat EU-mut akitsuuteqanngitsumik niuersinnaanerani aallaaveqarpoq. Taamatullu Nunat Nunallu Immikkoortuisa Imapriup akianiittut (OLT) nunatut inissisimanitsinni aamma EU-mut akitsuuteqanngitsumik niuersinnaavugut. Kalaallit Nunaata Tuluit Nunaannut niuerneru maannakkutut ingerlaannassappat isumaqatigiissutit taamaattut nalilersoqqinneqartariaqarput.

Brexit-ip ingerlanneqarnerani Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik ilungersorluni sulissutiginnissimavoq Kalaallit Nunaata soqutigisai pitsaanerpaamik qulakkeerumallugit. Naalackersuisoqarfiup ilaatigut aquppaa Naalackersuisoqarfiit akimorlugit suleqatigiisitaqarneq Namminersorlutik Oqartussat iluanni, suleqatigiisitat taakku Tuluit Nunaata EU-mit aninissaannut Kalaallit Nunaata soqutigisai aalajangersimasut qulaajarnissaat ingerlaartumik suliaralugit. Taakku saniatigut Brexit pillugu isumaqatiginninniarnernut atatillugu EU-mi aallartitat assigiinngitsut Kalaallit Nunaata soqutigisai oqariartuutugalugit oqaloqatigineqartarsimaneri immikkut annertuumik suliarineqarsimapput. Aammattaaq Qallunaat nunanut allanut ministeriaqarfiup oqaloqatigiinneqarnera ingerlanneqarsimavoq, taakkuuppummi Kalaallit Nunaata soqutigisai pillugit EU-mi isumaqatiginninniartartuni ingerlatsisuusut.

Siunissami EU-mik isumaqatigiissutinut tunngasunik pitsaasumik aallaaveqarnissarput anguniarlugu sulineq ingerlatiinnarneqassaaq, tassuuna ukiuni amerlasuuni ilinniartitaanikkut aningaasaliissutit tassuuna qulakkeerneqarsinnaammata. Tamanna unamminartuusaaq, annertuumillu suliaqarnissaq suli pisariaqassaaq, kisiannili isumalluarpugut.

Nunarsuarmioqatigiit politikkimik ingerlatsineranni nunatta peqataalluarnissaa pingaaruteqarpoq, taamatullu nunat suleqatigisatsinni aallartitaqartarnissaq pingaaruteqarluni. Inatsisartut upernaakkut

2017-imi ataatsimiinneranni Inatsisartut amerlanerussuteqarluartut Islandimi nunatta sinniisoqarfeqalernissaa akuersissutigaa.

Reykjavikimi sinniisoqarfittaarput oktoberip 20-anni pisortatigoortumik ammarneqarpoq, taamaalillunilu Islandimik suleqateqarluarnitta pioreersup nukittorsarneqarnissaanut nukittorsataassalluni. Politikkikkut aamma niuernikkut attaveqarfitta ineriartorteqqinnissaat nukittorsarnissaallu, inuiaqatigiit aningaasaqarneranut Kalaallit Nunaannut iluaqutaasussanngorlugu ineriartortinnissaa nukittorsarnissaanullu sinniisoqarfittaarput kivitseqataalluni suleqataassaaq. Tassani immikkuullarissutut atortulersuutitigut, tassani silaannakkut imaatigullu suleqatigiinnerup nukittorsarneqarnissaa Naalakkersuisut naatsorsuutigaat, aammali aalisarnerup tungaatigut, takornariaqarnermut sanaartornernullu annertusisatut suleqatigiiffiusinnaasut nukittorsarneqarnissaat naatsorsuutigilluinnarlugu.

Niuernikkut suleqateqarnerup ineriartorteqqinnerani Asiami niuerfiit pingaaruteqartut Japan, Kina aamma Korea Kujallermut annertunerujartuinnartumik suleqateqarnerput suli suliarineqassaaq. Uani kalaallit Asiami ersarinnerullutik inissisimanissaat pisariaqartinneqarluinnarpoq. Tassunga atatillugu Naalakkersuisoqatigiit kissaatigaat Asiap Kangisissuani sinniisoqarfeqarnissarput, kissaatigisaq tamanna ukiuni aggersuni pingaaruteqarluinnartumik salliutinneqarnissaa Naalakkersuisut naatsorsuutigilluinnarpaat. Kalaallit Kinami sinniisoqarfimmik pilersitsineratigut avammut niuernissamut aammalu Asiami nunat kangisissuani aningaasaqarnikkut suleqatiginissaannut annertusaanissamut kissaatigisat amerlasuut piviusunngortinneqarsinnaassapput.

Kalaallit Nunaata nunarsuarmioqatigiinni soqutigisaat qulakkeerumallugit pingaaruteqarluinnarpoq Kalaallit Nunaat nunarsuarmioqatigiinni ersarissumik peqataanissaat, pingaartumik nunarsuarmioqatigiit Issittumut ukkatarinnilerneranni. Naalakkersuisut sinnerlugit Nunanut allanut Naalakkersuisuusimasoq Vivian Motzfeldt tikeraartitsisoralugu Ilulissani isumaqatigiissutip ukiunik qulinngortorsiornerani Issittumi nunat tamarmik sinniisuisa peqataaffigisaannik Issittumilu nunat inoqqaavisa sinniisaasa peqataaffigisaannik nalliuttorsiorititsisoqarpoq. Ministerit ataatsimiinneranni isumaqatigiissutip, sumiiffimmi issittoqarfiusumi eqqissisimasumik patajaatsumillu inissisimanagerup qulakkeerneqarneranut aqutissiveqataasup akuereqqinneqarnerata saniatigut Issittumi inuit ukkatarineqarnissaasa pingaaruteqarnerat ersarissarneqarpoq. Issittumi ersarilluinnartumik suliassatta pingaarnersaraat sumiiffiup ineriartortinneranut inuiattut oqalliseqataanissatta qulakkeernissaat.

Ilulissani isumaqatigiissutip ukiunik qulinngortorsiorlugu nalliussineqarnerata saniatigut Danmarkip Nunanut allanut Ministerianik ataatsimeeqateqartoqarpoq, tassani qulequttat assigiinngitsut ilaatigut Thule Air Base eqqartorneqarlutik. Kalaallit Nunaata USA-llu illersornissamut isumaqatigiissutaasa qitiulluinnartut ilagaat amerikamiut Kalaallit Nunaanni sakkutooqarfeqarneranni nunatta annertunerpaamik iluaqutiginissaata qulakkernissaa. Isumaqatigiinniarnermi tamanna Naalakkersuisunit aalajangiusimaneqarluni attatiinnarneqarpoq.

Pituffimmi/Thule Air Basemut sullissinissamut isumaqatigiissutip isumaqatiginiutigineqarnera suli ingerlavoq, tamannalu annertuumik pingaartillugu Naalakkersuisut suliaraat. Amerikamiut Kalaallit Nunaanni sakkutooqarfeqarnerata annertunerpaamik pissarsissutaanissaa qulakkeerniarlugu USA-mik paaseqatigiinnissamik sivisuumillu atasinnaasumik isumaqatigiissuteqarnissaaq Naalakkersuisunit aalajangiusimaneqarluinnarpoq.

Taakku saniatigut Naalakkersuisut piumasaqarneratigut Camp Century mi avatangiisit misissuiffigineqarnerat naliliiffigineqarnissaallu aallartinneqarnikuuvoq. Sakkutooqarfiusimasumit mingutsitsisimanagerit avatangiisimut inunnullu ulorianartorsiorititsisinnaavoq. Pimoorussilluni qulaajaanermi, misissuineq, mingutsinneqarsimasullu salinneqarnissaat Naalakkersuisut suli kissaatigaat. Taama inissisimaneq attatiinnarneqarpoq, mingutsitsisullu, imaluunniit mingutsitsinissamut akuersissummik tunniussisuusut tassaasussaapput akisussaasusussat.

Inuiattut ineriartornissatsinnut oqaluuserisassat nammineerluta aaliangissavagut. Politikkerput pingaarnersiunerpullu nunarsuarmioqatigiit ilisimassagaat namminneq qulakkeertariaqarparput. Nunarsuarmioqatigiit sumiiffitsinnut soqutiginninnerat ataatsimoorluta innuttaasunut iluaqutissannortinnissaata inissinnissaa suleqatigiissutigissavarput.

Taama oqaaseqarlunga Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat Inatsisartunut suliaassannortillugu ingerlateqqippara.